

Tre beretninger om folk, huse og gårde i Ågerup

Af Ejner Nielsen

Ejner foran hjemmet på Kirkestræde 4

Forord

Mange husker endnu Ejner Post, da han i slutningen af 1960'erne cyklede rundt og opkrævede kontingent til Sygekassen; men de færreste kender til hans interesse for egnshistorie. Den 29/11 1979 fortalte han om det gamle Ågerup på Omsorgscentret. Det blev optaget på bånd og nedskrevet og senere suppleret med et udbyggende skrift samt et mindre om hans gerning som postbud i Ågerup. Ved et tilfælde hørte jeg om det af Adrian Poulsen. Han lånte mig de tre beretninger til kopiering, men da flere har ytret ønske om at få et eksemplar, valgte jeg at scanne det håndrettede, maskinskrevne materiale ind på min computer og rettet det til samt illustreret det med egne og lånte fotos samt matrikelkort fra nettet. Jeg har ikke ændret på Ejner sprogbrug og stavning, men tilføjet supplerende oplysninger. Enkelte historier i tredje del forekommer også i de to tidligere, men jeg valgte at lade det stå, som Ejner skrev og fortalte det. Det som jeg har tilføjet er *kursiveret*.

Ågerup, april 2009

Gunnar Gissel Nielsen

Om Ågerup

Fortalt på omsorgscentret i Ågerup, 29. november 1979
af forhenværende landpostbud Ejner Nielsen

Ingen har vist her i den gamle Agerup-Kirkerup kommune beskæftiget sig mere med egnshistorie end gdr. Hans Peter Nielsen, Gerdrup. Langt ind i sin høje alder skrev han lange afhandlinger, både til Nationalmuseet og til Dansk Folkemindesamling. Han døde i 1962, 95 år gammel.

Det bør da også nævnes, at han foruden denne interesse, det meste af sit liv levede for og med gymnastik. På dette område var han velkendt, ikke alene herhjemme, men udover hele Roskilde amt. Han havde da også skyld i, at jeg kom på delingsførerkursus og i en årrække kom til at lede gymnastikken. Nå, men det er en helt anden historie.

Men den 20. januar 1938 blev på Hans Peter Nielsens foranledning holdt et møde i gymnastikforeningen, hvortil der var indbudt nogle mænd, som hver især skulle fortælle noget om deres by. Dette var begyndelsen til, at bogen "Agerup-Kirkerup sogns historie" kunne udgives.

Jeg nævner dette i min indledning, for var det ikke en ide at få bogen optrykt i et nyt oplag? Jeg synes, at den er det værd!

Jeg kommer også til at nævne tækkemand Kristen Olsen, St. Valby. Han var på sin tid en lærd mand, og så havde han været på højskole, jo, det var dengang i det forrige århundrede noget særligt, men også han var meget interesseret i egnens historie. Han har således til Dansk Folkemindesamling skrevet meget interessant om både Agerup, Slæggerup og Store- og Lille Valby, og var selvfølgelig også en af bidragyderne til sognebogen.

Med disse to mænd i tankerne, og som de kunne fortælle, ja, så føler jeg mig faktisk som en undermåler, når jeg her i aften også vil forsøge at fortælle om gamle Agerup, men til sagen!

Først må jeg bekende, at jeg ikke er født i Agerup, men både min far og farmor er født i det gamle hus fra 1777 der nu i over 60 år var min kones og mit hjem. Min mor kom fra Herringløse, men da de efter deres giftermål først boede 8 år i Hedehusene, blev jeg altså født der. Men i 1905, da jeg var 6 år, erhvervede mine forældre en lille landejendom i Ågerup, den er nu benævnt som Ågerupvej nr. 16, det blev altså mit egentlige barndomshjem.

Jeg tager 1831 som mit egentlige udgangspunkt, da ved jeg, også ifølge sognebogen, at der i byen var 8. gårde og 9 huse med jord, og 8 huse uden jord. 2 af gårdene hørte under Københavns magistrat, og 4 under Duebrødre kloster i Roskilde.

Den største gård, matr. nr. 4 på 138 tdr. var i selvejer, men så hørte der bl. a. også den forpligtigelse, at man skulle stille et hus til beboelse for en rytter, som tillige med hest skulle være til rådighed til krigstjeneste. Hvornår denne forpligtelse ophørte, ved jeg ikke, men enken efter den sidste rytter, "Sidse Rytters" boede i hvert fald i huset til hun døde omkring 1870. Huset var da så forfaldent, at byens drenge sørgede for nedrivningen.

Syltagergård og et hjørne af Bukkehøjgård

I 1840 blev jorden delt mellem 2 brødre, og "Langdyssegården", der ligger lidt øst for byen blev bygget. Navnet må vel stamme fra den ret anselige sten- og langdysse, der ligger lige nord for gården. (*Gårdens korrekte navn er ifølge matrikelpapirer Lammedyssegård*)

Blandt gårdene hørte jo også præstegården, matr. nr. 1 med 98 td. land mod vest for byen, men allerede i 1894 foretoges en udstykning på 6 parceller, heraf "Vestergård" den største på 24 td. land, også mit tidligere omtalte barndomshjem. I 1921 blev de tilbageværende 25 td. land af præstejorden delt og der blev bygget endnu et landbrug af Carl Petersen, der i en lang årrække var kendt ikke alene herhjemme for hans politiske arbejde, men det kan nok også siges, at han på landsplan blev kendt for sine ministerposter, bl. a. som indenrigsminister, trafikminister og landbrugsminister, og til sidst den meget betroede post som formand for finansudvalget.

Af den gamle præstegård er kun lidt af den østlige længe tilbage, hvor der i sin tid var forpagterbolig. For ca. 25 år siden måtte den gamle, ærværdige præstebolig vige for et nyt hus, og da vi jo som bekendt ikke mere har en præst i Ågerup, er den nye bolig bare endt som et kollektiv. Engang var der såmænd også i haven mod nord, syd for kirken, en stor sø, hvor vi som børn om vinteren køb på

isen, vi havde da ingen skøjter. Så sent som i trediverne var der så meget vand, at jeg husker, pastor Munck i en robåd sejlede i søen. Og hvad nu: en stor losseplads, beklageligvis.

Den ældste skole, man har kendskab til, er det hus øst for kirken, hvis gavl er bygget ind i kirkemuren; huset mod syd var lærerboligen. Husene var sammenbygget mod øst med lade og stald, der hørte nemlig 3 td. land jord til, den såkaldte skolelod, der gik i en smal stribe fra der, hvor der i dag er posthus (*Ågerupvej 28*) langs vejen mod St. Valby og præstegårdsjorden mod syd til "Tyrejorden", som jeg senere vil fortælle om. Skolen havde matr. nr. 2.

Til kirken hørte også et mindre jordareal med matr. nr. 3. Den gamle lærer Rudolf Olsen fik i 1910 af kirken, der indtil da hørte under godsejer Tutin, "Edelgave" i Smørum, foræret det stykke jord for lang og tro tjeneste i kirken. Efter 45 år som lærer og i lige så lang tid organist og sanger i kirken tog han sin afsked i 1916 og byggede villaen, hvor nu Robert Jensen driver vognmandsforretning (*Ågerupvej 32*). Lærer Olsens otium blev dog meget kort, idet han døde året efter, 71 år gammel.

I 1872 opførtes en ny skole, der hvor der nu er fritidshjem. Foruden de før nævnte egenskaber, var Lærer Olsen også kendt som en meget dygtig lærer, men også meget streng. Det var jo i øretævernes tid, og han havde også et spanskrør, begge dele brugte han vist nok til tider lidt rigeligt. Min far gik hos ham i 7 år, det vil sige nærmest kun om vinteren, han måtte nemlig som mange arbejderes børn ud at tjene på gårdene, da han var 7 år om sommeren. Jeg har dog siden beundret, at han både fik lært at læse, skrive og regne helt godt. Gårdmændene kunne få drengen fri for skole imod at betale en daglig mulkt af 2 skilling (lig 4 øre). I den samme skole hos samme lærer gik jeg også 7 år til 1913. Han var da ikke så streng på sine ældre dage, som vi nok benyttede os lidt af, han kunne så vise os spanskrøret, men det skete dog man blev jaget ud og skære en kæp, hvorefter vi så fik nogle dask over enden, men en vis respekt havde vi dog for ham. Hvis vi mødte ham på gaden, skulle vi stå stille og hilse med huen i hånden, og pigerne nejede.

Ja, så har begge mine piger også gået i den samme 2-klassede skole i 7 år, dog ikke mere den samme lærer, men minsandten nåede 3 af vores børnebørn også en tid under samme forhold i den samme skole indtil nedlægningen, da den nye skole i Gundsøllille var taget i brug og alle kommunens børn blev henvist hertil, - mon ikke det var i 1963. Måske blev dette skoleindlæg lovligt langt, så jeg kommer nok til i det følgende at kortfatte mig lidt, men det bliver nok svært.

Havehøjgård med matr. nr. 5 var på 102 td. land, denne gård er også i sin tid blevet delt, idet 60 td. land blev solgt fra, hvor Ågården blev bygget.

Havehøjgård

I hovedparcellens have lige syd for stuehuset ligger der i dag en stor høj. Der fortælles, at gårdmanden engang ville lave en kartoffelkælder i højen, men da han begyndte at grave i højen, døde et barn, dette gentog sig til alle hans 3 børn var døde. Siden tror jeg ikke der er gravet i højen. Manden, der gravede, hed Hans Rasmussen, som jeg kan huske. Efter nævnte begivenheder blev hans kone sindssyg, ja, sikken en tragedie.

Matr. nr. 6 med 92 td. land kom engang i tidens løb til at hedde Ågerupgård. Her er ikke foretaget nogen udstykning, men for en halv snes år siden er gården flyttet ud et stykke vej syd for byen og lejet ud til en maskinfabrikant. Det gamle stuehus er dog bevaret.

Det gamle stuehus til Ågerupgård (før 1910 Skovsgaard)

Matr. nr. 7 med 102 td. land lå oprindeligt midt inde i byen, men da gården brændte natten mellem den 28. og 29. september 1910, blev gården flyttet ud midt i marken på en bakke, der hed "Grynbjerg", deraf blev navnet Grynbjerggård. Udover at den gamle gårdsplads siden er blevet bebygget, er her heller ikke foretaget nogen udstykning. Ildebranden vil jeg gerne senere vende tilbage til.

Grynbjerggård (før branden og udflytningen i 1910 Agerupgaard) og Ågerup mølle

Af Kildebjerggården, matr. nr. 8, blev engang foretaget en mindre udstykning, arealet var på 114 td. land.

Som barn blev jeg af min oldemor fortalt, at sønnen på gården var kommet galt af sted med en tjenestepige, som man dengang benævnedes en sådan hændelse. Ja, det var så forfærdeligt, at sønnen skulle straffes på den måde, at faderen byggede et hus i den alleryderste ende af marken med 6 td. Land, der bestod af et par store tørvemoser og meget dårlig jord. Tænk, sikke vilkår, det var mere end sønnen kunne bære, kort tid efter tog han sit eget liv. Hvad der siden blev af pigen og barnet, ved vi ikke noget om.

Ejendommen kom til at hedde Lindebjerg. Dette gamle Lindebjerg nedbrændte i 1938 og blev genopført, mere jord blev købt til og i mange år var det en veldreven ejendom indtil en københavner købte ejendommen, havde den i hen ved 20 år uden at tage bopæl, intet blev passet.

Ejendommen var omtrent faldet i grus, indtil resterne igen brændte for få år siden, og intet er siden foretaget, så her må jeg igen sige: ak, ja! For øvrigt brændte Kildebjerggården natten imellem den 10. og 11. januar 1911 og blev genopført på samme plads.

Matr. Nr. 9 med 112 td. land lå oprindeligt inde i byen klods op ad Kildebjerggårdens vestre længe. Om denne gårds skæbne eller historie kunne jeg godt bruge en hel aften til at fortælle om, men i korthed dette: I 18 hundrede og tredive blev gården nedrevet og marken delt i 4 parceller. Hovedparcellen på 42 td. land kom først til at hedde Højgård, da den var genopbygget efter branden

i 1926. Som bekendt solgte Carl Rasmussen al jorden til kommunen, mon det ikke var i 1962. Matr nr. blev 9 ax, og resultatet af dette ses jo tydeligt i dag, et bevis på, at Agerup også har fået del i tidens udvikling.

Denne udvikling har jeg med interesse fulgt op. De 2 ejere Erik Petersen og Ole Peter Olsens jordarealer mod vest er jo som bekendt solgt til et boligselskab.

Så er der Bryggergården, hvor nu Tempo Møbler har til huse, og på hvis mark alderdomshjemmet blev bygget i 1953, og siden det dejlige omsorgscenter. Helt bestemt tør jeg ikke sige, men jeg vil tro, at det har været omkring 1860, at Rasmus Larsen begyndte at brygge øl. Det blev med tiden til en større virksomhed, jeg kan da huske, at derudfra kørte 2 belæssede ølvogne. Øllet var i ottende- og fjerdingkar af træ, folk tappede så selv øllet på flasker. Der kørtes bl.a. helt til Stenløse, Ølstykke og Oppe Sundby ved Frederikssund, der leveredes 2- og 3-øl. Men endnu husker jeg så tydeligt, når vi en varm sommerdag gik og lugede roer på den anden side af vejen, hvor der nu er brugs og benzintank, så gik vi ind hos den gamle brygmester Lars Jensen. Nede i den kolde ølkælder havde han noget, der kaldtes for spandø, ih, hvor det smagte, og så var det så koldt, så man var ved at dåne. Når de vaskede og skyllede øltræerne, løb skyllevandet bare ud i vejgrøften langs med Gundsøllevejen, det kaldte vi for nr. 4 - øllet, det var faktisk lidt brunt, og (*Her mangler et stykke om ansatte på Bryggergården*) tillige landbruget var der jo således også beskæftiget en del folk. Jeg husker da også at hvis en mand var arbejdsløs, så fik han det råd: prøv bryggeren. Bryggeren var foruden også en betroet mand, idet han har beklædt stillinger som sognerådsformand, amtsrådsmedlem og sognefoged, men han var vist også lidt egenkærlig og selvbestalt.

Således blev det fortalt, at da den nye skole i 1872 skulle bygges, ville Valbyerne have skolen midt imellem byerne, men da man så gik ned ad vejen, standsede bryggeren op ved den lille bakke med disse ord: "Her bør skolen ligge, for her er en prægtig plads". Og ingen turde sige ham imod, så det blev således. Mærkeligt, at den samme mand, som der satte ølbryggeriet i gang, også måtte standse bryggeriet i 1916, det gik bare ikke mere.

Endelig den sidste Bukkehøjgård med matr. nr. 10 på 84 td. land ved siden af omtalte matr. nr. 4, har ingen jord ved gården, men den eneste, man kan benævne som slægtsgård. Tre døtre fra gården fik hver en parcel, en den nuværende smedie, en anden Møllevang med 25 td. land, den ældste fik 7 td. land, og i 1880 blev Agerup mølle bygget og indtil 1949 var der tilhørende bageri. Det var rugbrød, sigtebrød og franskbrød, dog kunne man på bestilling få fastelavnsboller og nogle dejlige store møllerkringler til en 3 - 4 kroner, uh, hvor de smagte, ja, der gik skam også ry om det gode brød fra Ågerup mølle.

I samme forbindelse må jeg nævne brødkusken Lars Andersen, der kørte med brød derfra i 45 år med heste og vogn, med en presenning over lå brødet i rughalm på bunden af vognen. Jeg har gerne sammenlignet "Brødlars", som vi kaldte ham, med den sidste ølkusk, Martin Jacobsen. Hvor disse to mennesker dog har døjet megen kulde. Lars havde sjældent vanter på, dog en stortrøje, og så havde han da halm i træskoene. Nå, men de fik da også begge to på deres ture en lille gibbernak under vesten, det kunne da varme en lille stund.

Brødlars kørte helt til Sengeløse, Baldersbrønde og Hedehusene. Da han havde kørt brød i 40 år, fik han diplom fra Dyrenes Beskyttelse for god pasning og pleje af sine heste. Men den 9. september 1949 skulle blive hans sidste tur. Da han havde været inde hos Hans Madsen ude på Herringløse Mark, kunne Brødlars ikke mere komme op på vognen, men døde ved siden af sine to trofaste heste.

Bageren Kristian Larsen nedlagde kort tid efter bageriet. En halv snes år efter standsede broderen møller Oluf Larsen møllevingerne for sidste gang. De var begge sønner af den gamle møller og bager Poul Larsen. Hermed var også den sidste mølle her på egnen sat i stå, men den står der da endnu som et vartegn, dog uden sine vinger.

Endelig kommer jeg til "Tyrejorden", matr. nr. 11 med godt 4 td. land. Hvorledes de Agerup gårdmænd er kommet i besiddelse af dette stykke jord, har endnu ingen med bestemthed kunnet sige, og jeg kan da heller ikke; men den må engang have hørt til St. Valby, eftersom jorden med et skar sig ind i Valby-jorden. Imidlertid er jeg i besiddelse af det fæstebrev, der fastsatte vilkårene for fæstet af jorden i 1831 til min oldefar, skrædder Niels Nielsen, der da ejede huset, hvor jeg bor (matr. nr. 23). Fæstet var på livstid så længe han eller efterlevende ægtefælle var i live. Niels Nielsen bliver den længstlevende i dette ægteskab, men i 1845 gifter han sig igen med Malene Nielsdatter, der altså blev min oldemor.

I fæstet skulle der betales 10 rigsdaler (erlagt i sølv) til Kyndelmisse (den 2. februar) til oldermænd, som det sidste år havde holdt bytyren. Man skiftedes nemlig til at holde bytyr en gang om året, deraf navnet tyrelav, der senere blev til bylav. Samtidig flyttede man også byhornet, eller var det først til fastelavn, det kan jeg ikke huske. Men jeg husker, at gårdmændene skiftedes til at holde et stort fastelavnsgilde, hvor alle kunne komme med, jeg var med et par gange med mine forældre. Det begyndte med spisning, men i øvrigt kunne de æde og drikke efter behov hele natten, og så dansedes i øverstuen til den lyse morgenstund. Det skete også, at nogle ikke gik hjem før lidt op ad formiddagen. Bylavet eksisterer endnu, men mon der ikke kun er fire - fem stykker tilbage, så vidt jeg ved, er der ikke een ko tilbage i Ågerup, og den sidste bytyr er for længst gået ind til de evige,

græsmarker.

Malene, altså min oldemor, blev enke i 1876. Mine bedsteforældre, Ane og Niels Hansen, havde overtaget huset og passede således også jorden. I 1902 døde min bedstefar, der var nu to enker og kårene var trange. Min far og hans brødre passede jorden om søndagen, og oldemor blev tilstået 50 kr. om året i alderdomsunderstøttelse, bedstemor fik 4 kr.. om måneden for at gøre rent i skolen, og så havde hun jo en ko; med en yderst sparsommelighed løb det så rundt. Endelig den 19. januar 1914 døde Malene, 98 år gammel, først da kunne gårdmændene erobre jorden igen efter 83 års tilhørsforhold her til huset. Jeg må da også lige fortælle, at i følge fæstebrevet, har de ærede gårdmænd såmænd aldrig haft skøde på "Tyrejorden", der hviler altså nogen mystik over dette stykke jord.

Jeg vil nu fortælle lidt om den skæbnesvangre nat i 1910 da den store gård brændte, som jeg så tydeligt husker. *(Det var den, der blev genopbygget på Grynbjerg og fik navn derefter)*

Ved midnatstid bankede Christen Olsen på ruden derhjemme med disse ord: "Skynd dig, Lars Nilen, Niels Peter Nielsens gård brænder". Med sin mor og gamle mormor i tankerne og den store fare, det gamle hus var i, da det lå så tæt ved branden, kom han selvfølgelig meget hurtigt af sted. Ved hans fremkomst havde man da allerede fået gamle mormor op hos jordemoderen, hvis hus var udenfor farezonen. Koen kom også derop og blev bundet til et træ. Bedstemor tillige med andre gamle koner og mænd løb med vandspande og bar vand op ad en stige, hvor slagteren Hans Petersen stod og pøsede vand ned ad stråtaget, men da så slagteren for ned og snuppede aftenmælken fra koen, blev bedstemor så vred, at hun skældte ud, men da så slagteren dagen efter sagde til hende: "Du kan da nok forstå, at det var mælken, der reddede huset", blev de da gode venner igen.

Man havde dengang ingen kontrakt med Roskilde brandvæsen, men tillige med vor egen, mødte alle omegnens hestetrukne sprøjter frem og klarede situationen, så kun gården blev lagt i ruiner. Selvfølgelig var min mor og lillebror og jeg også hurtigt på pletten, og her husker jeg også så tydeligt da vi gik op ad vejen, det var et ildhav, som om hele byen brændte. Den gamle klokke Kristen Hansen ringede med klokkerne og byhornet tudede og kaldte til samling. Lidt op ad formiddagen indtraf følgende episode: Sadelmager Lars Knudsen, der var formand for koassurancen, kommer farende hen til malermester Søren Jensen, der var formand for brandassurancen med disse ord: "Ane Niels Hans' ko har hængt sig, så det kommer brandkassen til at betale". Søren Jensen svarede omgående: "Nej, det skal kokassen, men er koen da død?" Hertil svarede Knudsen igen: "Jeg siger, den har hængt sig". Først da gik man til åstedet, vi husker, den stod jo bundet til et træ hos jordemoderen. Koen lå virkelig på jorden som om den var død, men da man fik skåret rebet,

den havde om halsen, over, rejste koen sig op, den var kun blevet røgforgiftet, så sagen løste jo sig selv, og de omkringstående grinede.

Matr. nr. fra 12 til 19 var de huse, hvortil der hørte en huslod på hver 3½ td. land, der lå sydvest for byen helt ude mod Valbys jorder. Jeg husker og kendte de sidste koner, som morgen og aften om sommeren trak med køerne til og fra marken og med et åg på nakken med to spande gik den lange vej for at malke til middag.

Matr. nr. 20 var et hus, der lå i præstegårdens nordhave, som jeg ikke kan huske.

Matr. nr. 21, det gamle jordemoderhus lige i krydset midt i byen dette hus husker jeg lige, inden daværende byens drenge og ungdom også sørgede for dette hus' endelige fald.

*Nærmest det tidligere høkerhus, hvor Ejner boede.
Bagved huset, hvor tømreren boede.*

Matr. nr. 22, et gammelt hus, hvor der var beboelse i den ene ende og et lille tømrerværksted i den anden ende, det er der, hvor det nu hedder Ågerupvej nr. 48. Det er kun en halv snes år siden, det gamle værksted er nedrevet, denne gang var der ingen drenge med.

Matr. nr. 23, ja det er altså huset her, hvor jeg bor som tidligere nævnt, og i dag betegnet som Kirkevænget nr. 4.

Og endelig Matr. nr. 24 på Østermarken nr. 6. Mange er sikkert gået der forbi og betragtet Holmsgårds mange forskellige fugle og storkespringvandet samt hans udstilling af gamle landbrugsredskaber og modelhuse af gamle Ågerup. For øvrigt er Viggo Holmsgård for kort tid siden død.

Da alle gårdens møddinger lå inde i byen, er det vel vanskeligt at forstå, hvordan der så ud dengang, men det husker jeg tydeligt. F.eks. her i Kirkevænget, hvor to store møddinger flød sammen med

hinanden, det var tit ufremkommeligt for pladderet, der flød ned ad vejen til gadekæret. Man kaldte da også gaden for Skidenstrædet. Mærkeligt nok levede der i kærrets beskidte vand nogle store, fede karusser. Først i 1953 fik gårdene ajlebeholdere.

Her dukker et minde op, som ganske vist er blevet mig fortalt. Før omtalte sadelmager Knudsen, som boede der, hvor det nu er Østermarken nr. 8, fandt engang på, at han nu ville være afholdsmand og hældte hele sin beholdning af spiritus i rendestenen, der også førte til gadekæret. Hvor meget spiritus det har drejet sig om, kan jeg ikke vide, men da jordemoderens ænder daglig snadrede sig igennem rendestenen til gadekæret, blev det påstået, at de på hjemvejen var synligt berusede, men som sagt, dette vil jeg ikke bedyre sandheden om.

Lad mig også lige fortælle, at alle gårdene havde en moseeng i Maglemosen, der ligger sydøst for byen til skellet ved Maglemoseåen mod Marbjerg og Soderup. Der har jeg været med til at grave tørv op, både under første og anden verdenskrig.

Jeg lakker nu mod slutningen, men måske tænker nogle af mine tilhørere: heldigvis. Jeg kan dog ikke slutte uden endnu at omtale nogle personer, som jeg har kendt. F.eks. smed Ole Villumsen. Der var i øvrigt altid 2 smedier i Agerup, den ene af de gamle smedier står der såmænd endnu som den sidste smed forlod den, med ambolten og blæsebælgen. Nå, men denne Ole Villumsen kørte i nogle år rundt og handlede med ost, det var til tider nogle, der kradsede, men med denne anbefaling, som: "Det er fan' mal'me god myseost!", eller: "Prøv en appetitost, som jeg selv har lavet!", fik han da osten solgt.

For øvrigt har der altid været mange gamle mennesker i Agerup, så man kunne såmænd godt have benævnt Agerup som "De gamles by". Jeg har kendt 21, som blev over 90 år, deraf den ældste, skomager Peder Pedersen, der blev over 99. Som barn kom jeg på hans lille værksted, der også fungerede som stue. Han var veteran fra krigen 1848-49 og blev dekoreret med dannebrogskorset, men først et par år før han døde. Jeg lyttede gerne, når han fortalte om krigen, hvor han blev såret ved et nakkeskud, men overlevede altså.

Så var der Lars Petersen, kaldet "Lars Dyr læge" fordi han engang havde været hos en dyrlæge. Han gik med stiv hat og en tyk overfrakke, enten det var vinter eller sommer, og så havde han en tyk knortekæp i hånden, inden man lærte ham at kende, var vi børn jo bange for ham. Ja, og så gik han såmænd kun rundt i byen for at få en snaps og en drik øl, og så fortalte han med stolthed, at han havde været dragon i Næstved og været med i krigen i 1864.

Så var der prangeren, som jeg ganske vist ikke kan huske, han hed Jens Andersen og boede der, hvor nu ejendomsmægler Jørgen Olsen bor (*Ågerupvej 40*). Han, gik også rundt for at få snapse,

således fortalte min bedstemor om ham. En dag, de sad og spiste frokost, kom prangeren, han indledte med disse ord: "goddaw og velbekomme" - kort pause - "jeg vil ingen mad have". Hertil svarede bedstemor: "Der er jo heller ingen, der byder noget." - Kort pause - "Ja, jeg kunne jo nok spise et lille stykke" - og så blev snapsen jo reddet.

Malermester Søren Jensen bør nævnes en gang til, det var ham, der købte de 24 td. land af præstegården. Vestergård blev først bygget i 1925 til sønnen Karl Jensen. Søren Jensen hørte til en af de betroede borgere i byen og blev betroet mange offentlige hverv. Da han havde været formand for brandkassen i 25 år og tillige brandinspektør i en lang årrække, blev han Dannebrogsmænd. Han boede der, hvor graver Peter Madsen nu bor. Hans ældste søn, Jens Jensen, overtog malervirksomheden, men mærkeligt nok så døde både far og søn næsten samtidig i 1945.

Også lidt mere om slagteren. Han boede og havde slagtehus der, hvor der senere blev mekanikerværksted (*Ågerupvej 37*). Jeg har set ham slå koen for panden og skære halsen over på de små lam og spædkalve, det var nu ikke rart at se. Slagteren kørte så selv rundt i omegnen og solgte kødet.

Hans dage endte omtrent som "Brødlars", han kom dog hjem fra sin sidste tur, men da han gik ind og lagde sig på sofaen, døde han. Det var i 1938.

Engang var der i byen 2 høkerforretninger. Den ene havde Trine og Jens Sørensen, de havde tillige en balsal og drev også beværtning (*Kirkevænget 4*). Den anden havde Ludvig Villumsen, som jeg så tydeligt kan huske, han solgte bl.a. 10 bajere for 1 kr., og så gav han endda den ellefte i tilgift.

I 1915 blev der en rigtig købmandsforretning i det hus, hvor den sidste jordemoder i byen havde bopæl. Fra 1928 drev nu for nylig afdøde Ingemann Hansen i over 40 år en velanset forretning. Hans efterfølger måtte dog efter et par år dreje nøglen om, som så mange andre købmænd har måttet siden hen.

Når jeg her i min beretning har nævnt så mange mennesker, må jeg lige have lov til at nævne to til; uden at navngive. De boede i et meget gammelt hus, der såmænd indeholdt 2 lejligheder med kun en stue og et lille køkken. Konen malkede på en gård, hvor manden var kreaturpasser, de har jo nok ikke fået ret meget for deres arbejde, da de fik en fast kommunehjælp ved siden af. Denne hjælp bestod bl.a. af, at de fik leveret et bestemt antal brød om ugen, og så skulle de have 2 læs tørv om året. Jeg har selv været med til at køre tørv til dem, da jeg tjente på gårdene, men så ville skæbnen da jeg var begyndt at køre med post, konen var da blevet alene med en datter boende hos sig, at jeg skulle komme med hendes aldersrente, og jeg glemmer aldrig den glæde og taknemmelighed, hun da udviste, og hver gang: "Mange tak, Ejner, du er vel nok en god mand". Hun blev også over 90 år.

Hvad er der så tilbage? Jo, skomager Hans Nielsen lukkede på grund af alder sit værksted midt i tresserne, og sadelmager Hans Peter Nielsen døde i 1955 og så var det også lukning.

Tilbage har vi da smedemester Bent Andersen og sågar 2 tømrermestre Leif Nielsen og Knud Villumsen samt malermester Børge Ilsøe, der overtog værkstedet efter afdøde Jens Jensen.

I 1907 fik byen sit vandværk. I 1908 stiftedes Agerup boldklub.

I 1910 nedlagdes i nogle af grøfterne cementrør, den første antydning af kloakering. I 1921 fik vi elektrisk lys. Indtil 1922 fik vi post fra Hedehusene, men fra dette år kørte rutebilen med posten til Agerup, hvor jeg blev antaget til at besørge den videre i Agerup og Hvedstrup.

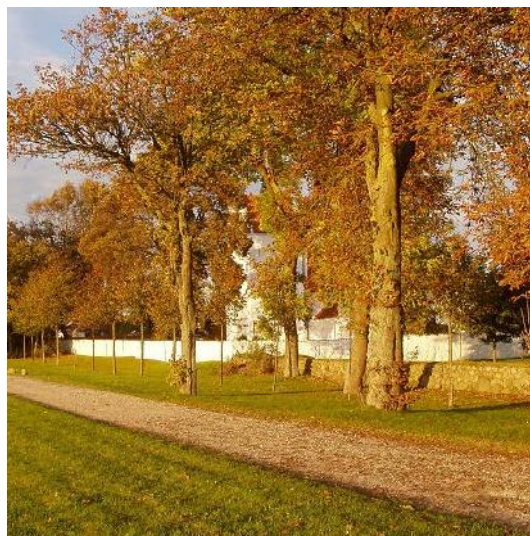
I 1945 fik vi det første egentlige idrætsanlæg med støtte af kommunen, og endelig fik vi gadebelysning i 1947, dog ved egen hjælp.

Når jeg nu tænker tilbage går mine tanker og erindringer ofte tilbage til min første plads på den gamle gård, der altså senere som nævnt skulle blive til Højgården. Til frokost fik vi hver en hel spegesild, manden og den voksne søn hev sig hver en 2 - 3 snapse. Til middag spiste vi af samme grødfad med træskeer og drak af det samme ølkrus. I marken var jeg med til at høste med le, og i loen var jeg med til at svinge plejlen. Vi lever jo nu i en helt anden tid, og ingen andre i vor tidsregning end min generation har vel oplevet så meget udviklingsmæssigt set på alle områder indtil atomalderen, bare det ikke bliver alt for svært at komme igennem den.

Da jeg var barn sagde mange, når noget syntes svært: Det er lige så umuligt som at flyve til skyerne. Der har allerede nu for længst været folk på månen, - ak, ja!

29.11.1979

Ejner Nielsen

Ejner Nielsen efter foredraget på Omsorgscentret i Ågerup 29/11 1979.

Efter min fortælling om Agerup, blev der rettet nogle forespørgsler, bl.a. om hvorfor jeg ikke havde omtalt Gammelbo. Ja, det var også en skam, at der ikke herom kom et afsnit med på båndet, som blev optaget.

Det nye Gammelbo

Der er nok 2 grunde dertil. For det første havde jeg matr. nr. med i den mindre omtale om alle husmandslodderne under et, da ejendommen som matr. nr. 12 var blandt disse, og da jeg også var bange for at min fortælling skulle blive for lang. Jeg kunne godt have uddybet min fortælling mere i enkeltheder. Ligeledes ønskede man at vide noget om genforeningsstenen, der står ved kirkemuren, og endelig lidt mere om de forskellige gårdes og huses beliggenheder. For øvrigt kunne og ville jeg også gerne have navngivet og fortalt om flere personer, som jeg kendte, og som var en omtale værdig, men som sagt, jeg måtte udelade noget, da jeg mente, det ikke måtte vare ret meget over en time, og det lod sig da også så nogenlunde gøre.

I henhold til disse bemærkninger, giver det mig lyst til at skrive lidt mere om Agerup og dens beboere, som jeg ikke fik med i min fortælling. Selvom det nu ikke skulle interessere andre, gør jeg det, for selv at fordybe mig en stund i gamle erindringer.

Men altså, Gammelbo var oprindeligt en lille gård med 3 sammenbyggede længer, mod øst var et højt plankeværk. I dag er det Krogager nr. 5.

Udover at møddingen ud mod vejen er væk, er ejendommen så velbevaret i samme stil, så ejen-

dommen vel var en fredning værdig. I sin tid blev huslod nr. 19 tillagt, og ude på Slæggerup var et stykke jord på 12 td. land, der også hørte til. Jordarealet hed Valbyholm, så man må næsten antage, at det også engang i tidernes morgen har hørt til St. Valby. Da ejendommen derude blev bygget ca. 1940 kom den selvfølgelig også til at hedde Valbvholm.

Ejeren af Gammelbo, som jeg har kendt, forblev ungkarl og han hed Ole Klausen. Han havde overtaget ejendommen efter hans fader Klaus Hansen. Skulle jeg nu give en karakteristik af Ole Klausen, må det fastslås, at han var meget konservativ på en del områder i hvert fald. Vejr og vind skulle således ikke bestemme, hvornår man skulle begynde at høste. Han var altid den første, der begyndte at meje rugen, og det foregik altså med leen. Hvis nogen så sagde til ham: "Det er da for tidligt, rugen er jo ikke helt moden", svarede han: "Nej, ikke helt, men nu har jeg altså tid". Den eneste hjælp han havde, var en stor skoledreng samt en kone fra byen, som kom et par dage om ugen til rengøring og madlavning. Da han havde været husar på Jægersborg, der var berømt samt en meget streng skole for daværende soldater, blev han ved med at have en meget militaristisk indstilling. Da foreningen "Aldrig mere krig" gik rundt og samlede på underskrifter til dette formål, sagde han nej med denne motivering: der har altid været krig, og det skal der også blive ved med at være. Til et varigt minde fra hans soldatertid havde han den lange sabel hængende over en dør i stuen, og så havde han anskaffet sig en gammel engelsk rytteruniform. Med den iklædt og et par lange blanke støvler red han ofte en tur, og selvfølgelig kom han altid ridende, når han skulle til et eller andet møde. Ole Klausen var også i mange år ivrig dilettantskuespiller. Meget koldblodig var han også, hvor koldt det end var, stod han altid ude i gården og vaskede sig. Hvor mærkeligt end det her kan lyde, var han den første her i byen, der fik radio, måske husker nogen endnu det lille krystalapparat med høretelefonerne. Da jeg en vinter kort efter mit giftermål tærskede nogen sæd for ham med plejle, kom han ud i loen og hentede mig, når der var noget særligt i radioen. Det var der, jeg første gang hørte dette vidunder, som virkelig radiofonen dengang blev betragtet som. Så meget eller lidt om Ole Klausen, der døde i 1938, 78 år gammel.

I 1939, efter at arvinger havde realiseret og jorden frasolgt, køber pensioneret artillerimester Harald Poulsen, boende i Nyboder, ejendommen, og det er ham, der sætter navnet "Gammelbo" på gavlen af stuehuset. Han og hans kone Marie, ved jeg, havde mange lykkelige år herude, de kom til at holde af Ågerup, de interesserede sig for hvad her skete, betragtede sig som hørende til blandt os og var meget afholdte. Det må også siges at Poulsen blev, eller var måske meget interesseret i egns-historie. En del gamle ting og sager fra Ole Klausens tid der var blevet tilbage, blev bevaret, bl.a. den gamle himmelseng, og da han efterhånden fik en masse ting herud fra København, blev det

gamle bo til et helt museum. Jeg ved, at han, efter at have indhentet oplysninger, dels fra kirkebogen, nationalmuseet og gamle matrikelkort, grundigt har skrevet om byen og omegnen, meget bedre på mange områder end jeg har kunnet beskrive. Selvom Harald Poulsen blev begravet i København, blev Marie Poulsen efter eget ønske begravet på Agerup kirkegård, hun døde i 1971, 93 år gammel. Langt forinden havde dog sønnen, maskinarbejder Henry Poulsen, der også boede i Nyboder, overtaget ejendommen, hvor han nu installerede hele samlingen med gamle ting og sager, både i loen og i stuerne. Hvad der ikke i forvejen var, kan ikke beskrives, det skulle ses, og selvfølgelig beholdt himmelsengen sin plads. Også han og hans kone Gudrun med deres børn holdt mange lykkelige sommerferier herude, særlig var Henry så begejstret, at han var fast besluttet på at blive fastboende, når han var pensioneret. På grund af længere og svære sygdomme for dem begge, måtte dette opgives, men tredje generation er klar til at fortsætte, idet en datter og svigersøn, Lise og Ole for et par år siden overtager hele herligheden og er så glade for at være her, at de såmænd også allerede sysler med tanken om at blive helårsboere. Meget kunne tyde på, at fjerde generation med tiden vil fortsætte, idet Lise og Ole har tre sønner, som altid har glædet sig til at holde ferie i Agerup. Sig nu ikke, at Gammelbo ikke her har fået sin del af fortællingen.

Matr. nr. 13 hørte til et hus, den gamle, omtalte skomager boede i. Dette hus kan jeg ikke huske, kun en lille del, hvor han havde sit værksted, men da datteren Ane og svigersønnen overtog jorden omkring 1890, byggede de det hus, der har Krogager nr. 3. Ejeren hedder i dag Julsmann Hansen.

Anders Nielsen købte for resten en parcel ved præstegårdsjordens udstykning på 4 td. land, som nævnt, i 1894. Den sidste skomager Hans Nielsen, som jeg også har nævnt, var en dattersøn af den gamle nævnte skomager. Han byggede det hus ved siden af, der nu er Krogager nr. 1, og i et nyt værksted var han byens skomager fra 1920 til 1965.

I det sidste hus i byen på Ågerupvej nr. 52 med matr. nr. 15 boede omtalte Ole Villumsen, der jo oprindeligt var smed inden han blev ostehandler. Her husker jeg tydeligt denne smedie, som udelukkende var bygget af store tilhugne kampesten; i et stort gammelt hus som jeg også husker, var både beboelse, heste og kostald. På siden mod nord var endvidere 2 udbygninger med sine gavle lige til vejbanen, og da den anden ejendom, som endnu med megen besvær eksisterer på modsat side af vejen, dog ubeboet, også havde en gavl lige til vejbanen og tillige et møddingsted, så to mindre hestevogne knap kunne mødes; hvis der kom store vogne, måtte en af disse holde tilbage for den anden. Først i 1931 blev Ole Villumsens hus nedrevet til fordel for en vejudvidelse og et nyt hus bygget længere tilbage i haven. Ejeren af dette hus er i dag Ejner Villumsen, dog ingen forbindelser til Ole Villumsen.

Til det andet lige omtalte hus (Ågerupvej 67) hørte matr. nr. 16, og hertil fik daværende smed Peter Andersen, kaldt for Per Smed, (ham kan jeg også huske), tillagt 8 td. land ved udstykningen af præstegårdsjorden. Sønnen Anders Peter Andersen overtog efter faderen både hus, have og smedie til sin død 1955, 74 år gammel. Hans kone Ane døde først 1974 på alderdomshjemmet, 96 år gammel. For øvrigt var hun en af dem, jeg nævnte, som en af de sidste, der trak med køer og gik til malkning den lange vej til marken. Sønnen Kristian Andersen havde overtaget hele redeligheden; forinden havde han dog etableret sig i den nuværende smedie. Kristian døde allerede i 1965, kun 58 år. Sønnen Bent Andersen, der driver forretningen videre, er fulgt godt med i det mekaniserende udvikling, og hvem i byen og nærmeste omegn kender ikke Bent, han kan nemlig lave alt inden for faget.

Matr. nr. 17 lige tæt mod vest for nr. 16 var også et gammelt hus med beboelse og stald i den ene ende af huset, her boede Birthe og Lars Jørgensen. Birthe Lars Jørgens husker jeg nemt, da hun først døde i 1912, 81 år gammel. Sønnen Jørgen Larsen havde da overtaget ejendommen, han havde allerede i halvfemserne bygget et nyt stuehus og fået tillagt en huslod mere, så de nu havde 7 td. land.

Med flid og sparsommelighed kunne man dengang eksistere på en så lille ejendom. Omkring 1940 foretoges en ombygning, idet datteren og svigersønnen Laura og Ludvig Larsen overtog landejendommen, og Inger og Jørgen flyttede ind i Ludvig Larsens hus, det er det hus på Ågerupvej, der benævnes med nr. 46. Efter at jorden i 1965 var solgt fra, boede Laura og Ludvig i stuehuset til deres død, henholdsvis 1968 og 1971. Hvem der nu bebor huset, ved jeg kun, det er en englænder og at den gamle beboelse med stalden er revet ned.

I den ret store have mellem Ågerupvejen og Østermarken lå engang et hus, hvortil matr. nr. 14 hørte, men det kan jeg slet ikke huske, men det lige ved svinget, betegnet Ågerupvej nr. 61, blev bygget lidt før dette århundredes begyndelse; her bor en enke, Sigrid Jørgensen, hvis mand døde i 1974.

Matr. nr. 18 er tidligere omtalt, det er Østermarken nr. 8, hvor sadelmager Knudsen boede, altså ham, der hældte brændevinen ud, så jordemoderens ænder drak sig fulde.

Det sidste matr. nr. 19 med huslod er Ågerupvej nr. 59, hvis gavl står lige til vejbanen. Ejeren her var tillige Ølkusk og hed Kristen Rasmussen, ham kan jeg ikke huske, derimod kan jeg huske hans enke, der i daglig tale blev kaldt Kirsten Kristen Rasmus.

I 1934 køber en mand ved navn Oluf Jensen huset. For resten var han udlært blikkenslager, men dette kunne han jo ikke leve af her, hvorfor han da påtog sig alt andet forskelligt arbejde. Han blev

i sin tid godt kendt og afholdt, og så havde han et herligt humør. I 1963 flyttede Anna og Oluf Jensen ind på alderdomshjemmet, hvor Oluf Jensen døde få år efter, 84 år. Forinden led han den triste skæbne at få begge sine ben amputeret og kunne alligevel beholde sit gode humør. Hans enke lever endnu i sit 92senstyvende år.

En søn Kaj Jensen overtog huset, og selvom Oluf Jensen fik rettet det gamle hus op, har det nu fået en ansigtsløftning, så det jo ikke længere ligner et gammelt bondehus.

Jeg er nødt til i forbindelse med Oluf Jensen at nævne Bror Sjölin, der var ungarl. I 1938 købte han huset ved kirken, som jeg før har fortalt, var den gamle lærerbolig. Her boede Karen og Jørgen Villumsen. De havde i mange år skolelodden i forpagtning. Jørgen døde i 1917, og deres eneste datter Kirstine i 1938, hvorefter moderen blev flyttet til Himmelev alderdomshjem, hvor hun kort tid efter døde og blev såmænd også over 90 år gammel. Men altså, Sjölin var ligesom Oluf Jensen altnuligmand, han kunne mure, tømre og male uden at gå de faglærte håndværkere i bedene, de arbejdede såmænd også tit sammen, de var aldrig ledige, vi må jo også huske på, at vi var en del, der slet ikke havde råd til at betale en rigtig håndværker dengang. Sjölin kom også på alderdomshjemmet, hvor han døde 1972, 86 år.

Graver Peter Madsen havde da købt huset til sin datter og svigersøn Else og Stig Hirtsbak.

Den gamle smedje på Østermarken 1. Bagved dammen, som var en del af Smedieparken lå det gamle Rytterhus

Også Østermarken nr. 1 må med i denne, min udvidede fortælling. Det var et af de rigtige gamle huse, hvortil også var en smedie, deraf navnet på Smedieparken lige øst for. På den anden side af parken formodes, at det gamle omtalte Rytterhus har ligget, da begge husene var matrikuleret med

den store gård (*Syltagergård*). Jeg ved, at manden her, den sidste smed, hed Guttorm Hansen, og at han døde i 1876. En datter og svigersøn, Karen og Anders Kristensen, overtog huset nogle år efter. Lige fra jeg var barn, husker jeg disse to mennesker ret tydeligt. Anders var mest kendt som en stille og rolig arbejder, blandt andet gik han rundt i byen og slagtede julegrisene for folk. Til sidst blev han vejmand, det kunne man nemlig ikke blive dengang før man nærmest var en gammel mand. Karen var lige det modsatte, jeg vil betegne hende som sprælsk og kommanderende. Hun gik også rundt i byen, men det var nærmest for at høre nyt, som hun kunne fortælle videre. Hun begyndte hver morgen hos jordemoderen, der kunne hun da først og fremmest få at vide, om der var nogen, der havde fået børn, dernæst fortsatte hun turen til hendes bestemte steder på ruten med disse ord: "Har I hørt det eller det? - men så kan jeg fortælle - -, men ikke mine ord igen". Da hun jo også i løbet af formiddagen fik nogle kopper kaffe, løb tiden jo fra hende, så hun måtte bruge en del af eftermiddagen. Det eneste, der kunne bremse hendes nyhedsformidling, var når nogen, hun mødte på sin rute, spurgte hende, om det var morgenposten eller formiddagsbladet, det kunne hun jo ikke give igen på.

Den gamle smedje malet af pastor Borup i 1943

Anders døde i 1932, og sønnen Jørgen, der var ugift og boede hjemme, overtog straks huset. Nu vil jeg lige fortælle, at lidt før jul i 1928, skulle Jørgen lære mig at slå sten, han kløvede de store sten, og jeg med en lille hammer slå dem ud til skærver. Der var dengang intet andet arbejde om vinteren for kommunens arbejdsmænd. Vi nåede ikke at blive færdige med den første favn inden jul, og efter nytår 1929 begyndte det at sne, og det blev jo så den strenge vinter 29, der er med i statistikken for

strenge vintre. Tænk engang, både arbejdere, husmænd og gårdmænd i sognet havde snerydningspligt ude på Frederiksborgvejen. Almindelige arbejdere havde dog kun en pligtdag i en vinter, medens gårdmændene skulle stille med hver 2 til 3 mand lige så mange der var behov derfor. Nu må vi jo huske på det var før snehegn og sneplovens tid. Snefogeden for landevejen sendte bare bud om, hvor mange mand han skulle bruge. Da jeg tjente på gårdene, syntes vi de første dage, det var helt sjov, når vi en 15 til 20 karle med skovlen på nakken maste os gennem snedriverne de 4 km til landevejen, og så havde vi jo en stor madpakke med. Vi mødte jo derude ved daggry og kom ikke tilbage før det var helt mørkt. Vejene her i byen blev ikke ryddet før landevejen var fri, men da vinteren stadig fortsatte med megen sne, kunne man ikke vedblive med pligtarbejde, så kommunen begyndte at leje mandskab til landevejen, og Jørgen og jeg kom med på holdet, men det var jo da til en meget god betaling. Det fik jo ende, så vi nåede at blive færdig med den påbegyndte favn sten inden foråret. For mit vedkommende blev det altså både den første og sidste, da jeg den 1. maj bliver antaget til postvæsenet. Det blev jo et helt nyt afsnit i mit liv, men det bevirkede jo, at det nu blev mig, der kom med nyhederne til Karen Ans Kris, men det var da den trykte avis, men hun kunne nu heller ikke mere være nyhedsudbringer, helbredet havde svigtet, men skrap var hun endnu.

Jørgen passede hende godt, men han ville jo også gerne ud at arbejde, når det kunne lade sig gøre, vi traf så en aftale, der kom til at virke et par vintre. Om morgenen gav han sin mor morgenmad på sengen og lagde i kakkelovnen, så skulle jeg hver dag gå ind og sætte en tændstik til, så der blev varme. Hun kunne så selv stå op og lave lidt middagsmad til dem begge, men som jeg siger, hun var stadig skrap. Jeg kom gerne ved ti-tiden, men det kunne vel ske også dengang, at posten kunne være blevet lidt forsinket, ja, så råbte hun med sin skingrende stemme inden jeg fik åbnet døren: "Hvor bliver du af din toss, jeg har længe ventet på dig !"

Det er vist nok om hende, hun døde 1939, 14 dage før hun ville have fyldt 90 år. Jørgen døde 1963, 80 år gammel. Når jeg har turdet skrive så meget om Karen Ans Kris er det fordi jeg ved, at der ikke er nogen efterkommere af den familie tilbage.

Verner Andersen, der købte huset, bor der stadig med en tilbygning i stil med det gamle, der har fået en istandsættelse. Jeg tør nok antyde, at her er i hvert fald bevaret et miljø ved parken med de store gamle træer omkring. At jeg vistnok fik et særlig godt forhold til de gamle, kan måske have flere grunde. Indtil først i fyrrerne måtte de gamle selv sørge for at få hentet deres aldersrente, der kun blev udbetalt hver tredje måned. Jeg fandt så på at tage pengene med hjem til dem når vi havde sognerådsmøder, det var jo ikke så mange penge, måske en ti - femten hundrede kroner. Jeg havde

så disse natten over, det havde ikke nu været til at risikere, men de var jo glade for, at jeg kom med deres penge. På min foranledning blev det dog lidt senere vedtaget, at de gamle skulle have deres penge hver måned og de skulle sendes gennem postvæsenet. Men som sagt var jeg i god kontakt med alle på min rute, i særdeleshed med de gamle i byen.

Jeg har omtalt slagteren; efter hans død boede enken Kirsten Slagters ene i nogle år, det gjaldt for hende som for mange af de andre, at jeg også måtte tage del i deres småsorger og bekymringer, måske kunne jeg også med mine fattige evner give dem en lille hjælp eller et par trøstende ord. En dag, ja, det har jo været under krigen, havde Kirsten fået et læs tørv hjem, det var læsset af i gården og hun havde begyndt at bære tørvene ind i en lille kurv da jeg kom. Jeg sagde så til hende, at jeg kom og hjalp hende i morgen formiddag, da det var søndag. Ja, sådan var det. Imidlertid flyttede datteren og svigersønnen hjem og overtog huset. Kirsten blev syg af en hjerneblødning, der gik meget ud over hendes forstand, og selvom datteren ydede sin moder en god og kærlig pleje, var hun til tider helt ond mod sin datter. Et eksempel: en dag jeg kom, sad Kirsten ude i gården på en lille jordbunke med en brødkniv i hånden, den ville hun stikke i datteren, hvis hun nærmede sig. Datteren bad mig om hjælp, jeg gik hen til hende, og da hun så det var mig, gik hun straks med ind, men stadig med kniven i sin hånd. I køkkenet fik jeg talt hende til rette, og hun lagde selv kniven fra sig. Til sidst måtte hun tilbringe 2 år i sengen inden hun døde i 1956, 84 år gammel. Karen, altså datteren, fortalte mig, at hendes moder engang i sin vildelse havde sagt: "Hent Ejner, han er nemlig min advokat".

Jeg fik fortalt lidt om en fiskehandler, som vist ikke kom i båndoptageren, lad mig da fortælle hans historie, som jeg kender.

Han hed Jens Peter Jensen og boede i Åhuset ved Slæggerup. Min far arbejdede sammen med ham i Hedehusene grusgrave ved århundredskiftet. En dag, da han skulle skyde en sten og lagt krudtet til rette, sat tændstikken til luntten, syntes han, det varede for længe inden den tændte, gik til stenen igen, skuddet gik af, hvorved den ene hånd blev revet af, og i 1906 blev han enkemand med 3 ukonfirmerede børn. Selvom han havde fået en jernhånd, ved jeg ikke, hvordan han klarede den svære tid. Invalidere var der ikke noget, der hed, da invalideforsikringsloven først blev vedtaget i 1921. På en eller anden måde fik han anskaffet sig en hest og vogn og kørte i mange år rundt i omegnen med fisk. Lad mig så lige gentage den lille episode, som jeg fik fortalt om.

Jeg havde dengang plads på den gamle gård, som altså blev til Højgård. Vi sidder og spiser til middag, hvor vi får skidne æg og karrysovs. (Jeg ved ikke, om nogen kender den ret i dag, jeg brød mig i hvert fald ikke om den). Jens Peter kommer, da vi sidder og spiser, det var meget almindeligt

dengang at når nogen kom, blev man da budt at spise med, således også Jens Peter. Men så er det altså at han bruger kniven til at søbe sovsen ind med, at han skar sig i læben, hvorefter manden, Ole Pæsen, slår sig på låret og råber: ”Uh, du skår dig, Jens”, det var altid hans måde at udtrykke sig på, når der var noget særligt på færde, men Jens svarede bare: ”Ja, jeg fornå nok, han ridsede mig lidt”. Det så nu forfærdeligt ud, da blodet flød og blandede sig med æg og sovs. Sønnen Peter grinede bare, men jeg tror nok, jeg var ved at besvime. Konen Ane tog det mere roligt og med en klud fik tørret ham om munden og hans skæg, så Jens Peter fik spist op.

Nå, men skæbnen ville jo, at jeg også skulle komme med avis til ham, da han stadig boede i huset, og så skal det siges, at han med sit handicap altid holdt sit hus både indvendigt og udvendigt i en prisdig orden. Han kunne alt, på nær en lille ting, ja, hvad kunne det være? - jo, han kunne ikke knappe skjorteærmet på den raske arm. Det erfarede jeg snart, tit når jeg om mandagen kom og der ikke havde været nogen hos ham om søndagen, stak han armen frem og sagde: ”Ka du ik lige knap den”.

Jens Peter Jensen døde hos en datter i København, ca. 80 år gammel.

Lammedyssegården i baggrunden. I forgrunden den nu (engang i 1950'erne) opfyldte dam. Tingstenene i midten stod oprindeligt i trekanten Ågerupvej-Krogager men blev flyttet ved en vejudvidelse i 1960'erne til byjorden, der var etableret på opfyldningen af dammen. Samtidig satte man ringen af sten uden om.

Nå, jeg må ind i den gamle by igen. Her kommer navnene på de nuværende ejere af gårdene: Havehøjgård: Kurt Larsen, der overtog gården efter faderen Kaj Larsen, men da han en tid efter også overtog sin svigerfaders gård i Tågerup, tog han bopæl der. Henning Larsen overtog Ågerupgård efter svigerfaderen Ole Skov, der lever endnu, han er bare 93 år. Men da Henning Larsen overtager

hans faders gård i St. Valby, flytter han altså dertil. Ejeren af Grynbjerggård hedder Niels Ilsøe. Kildebjerggård: Karl Hansen. Den største gård, som jeg omtalte i begyndelsen af min fortælling, havde faktisk ikke noget navn. I en samtale engang jeg havde med daværende ejer Niels Peter Nielsen, sagde han, at gården burde hedde Syltagergård. Den nuværende ejer Carl Hossy, der for resten også er lærer, kalder gården for Kileagergård. Som også før nævnt, blev Langdyssegården (*Lammedyssegården*) jo udstykket fra den store gård. Så burde jeg egentlig her nævne Lars Oluf Petersen, der overtog gården efter sin fader Jens Petersen ca. 1907. Hos Oluf Petersen var jeg tjenestekarl fra 1919 til 1924, min sidste plads inden jeg blev gift. Derved fik jeg altså til opgave at grave den omtalte genforeningssten fri (*overliggeren i Lammedysen*), som blev rejst på hjørnet ved Gundsøllevejen og siden blev flyttet til parkeringspladsen klods op ad den gamle skrøbelige kirkemur (*i 1953*), for mig at se en meget uheldig plads, fuldstændig umotiveret. (*Den blev flyttet tilbage til Omsorgscentret godt 10 år senere til sin oprindelige plads på hjørnet, og ved udvidelsen af Gundsøllevej til sin nuværende plads.*) Det var Ågerup sogns menighedsråd, der i 1920 rejste stenen. Oluf Petersen var i sine velmagts dage meget kendt og respekteret. Blandt meget andet var han sognerådsmedlem, og i mange år var han formand for det engang store Brokilde andelsmejeri, han havde da også en af egnens fineste og mest ydende kvægbesætninger. Oluf Petersen døde i 1976, 95 år gammel. Længst forinden havde datteren og svigersønnen Ingeborg og Age Andersen overtaget gården, men kort tid før julen 1978 døde Age Andersen ved et ulykkestilfælde, så ejeren i dag er enken Ingeborg Andersen. Bukkehøjgården, der stadig er i slægtens eje er i dag Anders Andersens. Den sidste ejer af Højgården var Carl Rasmussen, der solgte al jorden til kommunen. Jeg lakker nu mod slutningen af min fortælling, men inden da vil jeg også fortælle om en frygtelig begivenhed, jeg oplevede. Inger og Jørgen Larsen var som tidligere nævnt flyttet til Ågerupvej nr. 46, hvor Ingers liv skulle ende så frygteligt. Først var hun blandt de mange, gamle mennesker, som falder og brækker et ben.

Da det var helet og hun var blevet alene, kommer jeg en dag, hvor hun lå udenfor ved trappestenen uden at kunne rejse sig. Da jeg fik rejst hende op, sagde hun ganske rolig: "Nu har jeg brækket min arm". Men det skulle en dag blive meget værre. Den 30. oktober 1945 skulle der være folketingsvalg, og da jeg skulle arrangere kørsel for nogle til valgstedet, gik jeg ind til hende tidligt på formiddagen. Inden jeg nåede helt til, hørte jeg nogle forfærdelige skrig, hvorefter jeg blev vidne til det mest frygtelige syn, jeg nogensinde har oplevet. Ved vandhanen uden for huset lå Inger på sine knæ som en levende fakkell. Lamslået, som jeg blev, hældte jeg en spand vand over hende, men på samme tid kom smeden forbi, og han var mere resolut idet han tog en dyne for at kvæle ilden. Det

var dog for sent, alt hendes tøj var brændt af hende og hendes forkullede legeme sank sammen mellem hænderne på os. Vi troede hun var død, men da hun blev båret ind i den tilsagte ambulance, sagde hun højt og tydeligt: "Ja, det var jo det spritapparat, farvel alle sammen". Inden aften døde Inger på sygehuset, 82 år gammel.

I den første del af min fortælling nævnte jeg, at der i sin tid var to høkerforretninger i byen, hvoraf den ene tillige havde beværtning og en lille balsal. Den anden Ludvig Villumsen, der en lang årrække var ene på dette område indtil 1915, han boede i det hus, der mod nord er sammenbygget med mit hus, også her lidt mere om ham. Se der var forskel på en høker og en købmand. På grund af at Ågerup lå for nær købstaden Roskilde, måtte der her ikke gives købmandsbevilling, det var derfor noget begrænset, hvad en høker måtte handle med, f.eks. ingen stærke drikke udover øl, men der var mange andre ting, der heller ikke måtte handles med, hvad der naturligvis ikke altid blev overholdt. Daværende landbetjent Thomsen, Roskilde, havde blandt andet den opgave at føre kontrol med disse høkere om de holdt loven efterrettelig. Det blev fortalt, at da han en dag kom på et sådant besøg hos Ludvig Villumsen, optrådte Ludvig meget galant og høflig overfor betjenten, begyndte med at hive skufferne ud og bedyrede, at han ikke handlede med noget ulovligt. Ved en fejltagelse får han en skuffe ud, der er fyldt med svesker, som hørte til de ulovlige varer, det var jo ikke så godt, men den gamle betjent tog det ganske roligt med disse ord: "Hvorfor trækker du alle de skuffer ud, det har jeg jo ikke bedt om", og Ludvig slap med en advarsel, som han kunne have undgået.

Man vil forstå, at varelageret var noget begrænset. Alligevel havde Ludvig og hans kone Birthe i de ca. 35 år, de handlede, sparet nogle tusind kr. sammen og blev betragtet som ret velhavende. Det sidste år de handlede, i 1914, hvor krigen udbrød, kom her soldater i fast indkvartering, så det øgede jo handelen ganske betydeligt, og det var Ludvig selvfølgelig meget glad for og stiftede nærmere bekendtskab med mange af dem, og man kunne ofte høre ham sige, det er vel nok nogle flinke mennesker. Og så skete det dog alligevel, at et af disse flinke mennesker, der var kommet meget i butikken en aften efter lukketid, slog en rude ind og stjal deres pengekasse. Politiet fandt imidlertid frem til den flinke soldat, der altså havde vist, at han også var en tyveknægt, men værre var, viste det sig nu, at han også var en morder, da han bekendte, at han havde myrdet en kvinde i København. Kort tid efter lukkede de forretningen.

I 1915 døde Ludvig, 67 år gammel. Indtil 1935 boede Birthe ene i huset, men flytter så til Enderløse hos en tidligere præst i Ågerup, der tog sig af hende, og her døde hun 3 år efter i alderen 96 år gammel. En meget stor sorg havde dette ægtepar haft, da de i 1899 mistede deres eneste søn kun 20 år gammel. Han var meget begavet, og meningen var vistnok, at han skulle have været præst.

Nu husker jeg ikke, om jeg tidligere i min fortælling har nævnt, at min bedstefar fra dette hus her solgte et stykke af sin have til Ludvig Villumsen, der så byggede sit hus sammen med dette, men mon ikke det tidligere er nævnt. Men da Birthe rejser, køber jeg huset tilbage for 1200 kr. og da mine forældre Kirstine og Lars Nielsen i 1936 sælger ejendommen, tidligere nævnt som mit barndomshjem, flytter de så ind i forannævnte hus. Her døde min far den 24. maj 1940, en måned før han ville være fyldt 70 år. Min mor døde den 19 april 1953, 78 år gammel. .

I 1956 sælger jeg huset igen for 13000 kr., med en mindre skelflytning beholder jeg 2 fag af huset inden salget. Huset kommer nu i handelen nogle gange, men i 1960 køber bryggeriarbejder Niels Åge Mathisen huset, og han har i løbet af disse 20 år forbedret og moderniseret huset, så jeg tør ikke anslå, hvad det er værd i dag.

Selvom Roskilde i 1912 var blevet garnisonsby, så man sjældent noget til soldater i Ågerup, det blev derfor en oplevelse, at der som nævnt blev indkvartering i Ågerup. Jeg får derfor også lyst til at fortælle lidt om dette.

Grunden til denne langvarige indkvartering var jo, at den første verdenskrig var brudt ud den 1. august 1914, og at Danmark straks indkaldte 8 ældre årgange til sikringsstyrken. Jeg husker så tydeligt den 15. oktober, altså 1914, da et batteri af 2. feltartilleri med høje råb og kommando for at overdøve feltkanonernes spektakel fra hjulenes jernringe, rykkede ind på en plads, hvor der var udsigt til dem på marken lige vest for præstegården, hvorefter soldaterne med deres heste blev fordelt i kvarter, ikke alene i Ågerup, men også i omliggende byer. Det satte selvfølgelig et vist præg på byen og omegnen, når soldaterne hver morgen mødtes på samlingspladsen i Ågerup og buldrede af sted til øvelser, og komme tilbage hen imod aften.

Dette batteri blev den 15. januar 1915 udskiftet med et andet batteri fra samme afdeling, og de blev her til den 21. maj samme år. Jeg tror jeg tør sige, at disse soldater i den vinter blev vel antaget de fleste steder og befandt sig godt, kun i ganske få tilfælde blev de modtaget med en kold skulder. Jeg nævner det lige, for det var nemlig tilfældet.

Byen var så fritaget for indkvartering den følgende sommer, men om efteråret 1915 kom her igen soldater, denne gang infanterister, der blev udskiftet med nyt hold hver tredje måned. Disse soldater havde ingen militære øvelser, de var udelukkende beskæftiget med at grave skyttegravene fra Roskilde fjord over landet til Tune og Køge bugt. Denne forsvarsstilling blev benævnt som Tune stillingen, som bekendt, og heldigvis kom den jo aldrig i brug, da Danmarks neutralitet holdt til krigens afslutning den 11 november 1918. De fleste af beboerne i Ågerup blev dog efterhånden trætte af den lange indkvartering, der fortsatte krigen ud. Det sidste år lejede man en del af det

nedlagte bryggeri og indrettede en mindre kaserne.

Da jeg kun var 15 år, da krigen brød ud, og 19 år da den sluttede, var jeg blandt de heldige, da mange dengang måtte ofre over 2 år, ja nogle 3 år af deres bedste tid på militæret.

Som mange andre, der var hjemmegående, om man så må sige, gav den tid mig jo også nogle oplevelser, det prægede jo byen og omegnen i dagligdagen med alle disse soldater gennem 4 år.

Lad mig da her til sidst fortælle om en oplevelse jeg havde, som jeg altid vil huske og mindes. I krigens begyndelse skulle militæret jo bruge mange flere heste end de var i besiddelse af, og havde derfor indkøbt en masse heste. På Højgården, som flere gange nævnt, havde man 2 mand og en af disse indkøbte heste i kvarter. Men ad vinteren viste det sig så, at den var i fol, og Ole Petersen fik derved lov til at beholde hoppen et stykke før og efter folingen, imod at han måtte beholde føllet. Den 1. april nedkom hoppen, og den 8. august skulle hoppen så tilbageleveres på den nye artillerikaserne ude på Amager. Det blev derfor en stor dag for mig, da jeg skulle ride hoppen derind. Denne tur står så klart for mig, som om det var i går.

Tidligt om morgenen ved femtiden red jeg hjemmefra, og medens jeg nød en skøn solopgang, fortsatte min tur stille og roligt ind ad Københavns Landevej, ikke megen trafik, og der var dengang endnu vejgrøfter og store træer ved siderne af landevejen, kun lidt bebyggelse ved Hedehusene, Tåstrup og Glostrup, mon ikke det var idyl og natur, jeg nød i hvert fald denne tur i fulde drag. Aftalen var, at Ole Petersen skulle tage med toget ind og så møde mig ved Zoologisk Have på Frederiksberg bakke. På lang afstand kunne jeg se, at han var på pletten. Vi fulgtes så ad ind i Vesterbrogade til en kro, der hed Tre Hjorter, og her holdt vi så hvil. Hesten blev vandet og fik et foder hø, som jeg havde medbragt. I krostuen fik vi et godt måltid mad, hvorefter turen kunne fortsætte. Men tænk nu engang, at i 1915 kunne det lade sig gøre at ride på Vesterbrogade, medens Ole Petersen nærmest løb på fortovet ved siden af mig med hatten i den ene hånd, det var nu nemlig blevet meget varmt. Det forekom mig dog, at vi blev lidt betragtet, særlig når Ole Petersen en gang imellem slog en eller anden på skulderen for at spørge om vej til denne kaserne, hvor han ikke før havde været. Vi nåede uden uheld til bestemmelsesstedet, men da hoppen jo lige var taget fra føllet derhjemme, måtte jeg malke den lidt inden afleveringen, men nu kommer der en lille overraskelse, næh, den var nærmest stor! Ole Petersen fik besked på, at selvom han havde fået føllet i fordring, skulle han så sandelig også have foderpenge i den tid, han havde haft hoppen med 11 øre om dagen, det beløb sig til hele sytten kr. Han blev så glad, så han udbrød: "Det fortæller vi ikke, når vi kommer hjem, for nu skal vi fan' galme på Tivoli, der har jeg ikke været i mange år!"

Inden vi forlod kasernen, drak vi en bajer, som kunne købes der. Tilfældigt traf vi to soldater, der

havde været indkvarteret i Ågerup, så de fik jo også reddet sig en bajer sammen med os. Vi forlod så kasernen og næste mål var herefter Tivoli. Forinden var vi inde på en beværtning i Vestergade, hvor vi fik et varmt måltid mad, men da Ole Petersen syntes, at vi da også skulle have lidt med hjem, var vi inde hos en købmand og købte en hel flaske rom. Jeg husker tydeligt at det var i en lille kælder butik. Ligeledes står det også så klart for mig, at denne flaske lige kunne presses ned i inderlommen på min lille jakke, og at jeg gik og holdt om den for at ingen skulle se, hvad jeg gik med. Vel rustet gik vi så på Tivoli, hvor vi bare traskede rundt uden at blive særlig bemærket, men vi så da pantomimeforestillingen og nåede at komme med det sidste tog hjem til Roskilde.

På vore ben ved midnatstide vandrede vi så ad Ågerup til. Da vi var nået halvvejen hjem, blev det et forfærdeligt tordenvejr med et kraftigt regnskyl, og selvom vi gik i dækning under et stort træ, var vi våde til skindet, inden vi sent på natten endelig nåede hjem.

Ja, det blev jo et langt afsnit om denne tur til København, men det var altså en virkelig stor oplevelse for mig, der var bare 16 år.

En meget stor del af dette i min fortælling, efter det fortalte afsnit den 29.11.1979 på Omsorgscentret i Ågerup, er selvfølgelig også med i mine personlige erindringer skrevet i 1970, og hvad jeg senere indtalte på bånd. Dertil kommer så min egentlige og særlige fortælling om Ågerup og dens beboere gennem 150 år, som jeg har skrevet i 1976.

Nu må det så være nok. Da jeg begyndte at skrive, var det egentlig kun for min egen skyld at dvæle ved gamle minder og oplevelser, men det kan da kun glæde mig, at en del af de nye generationer i Ågerup er interesseret i at høre om det, jeg har skrevet og fortalt, som jeg fik et godt bevis på ved mødet i Omsorgscentret.

To verdenskrige har jeg oplevet, den første, hvor Danmark blev holdt udenfor, og den, hvor Danmark blev besat af en fremmed magt, der førte til en frihedskamp, som bragte ofre og sorg i mange hjem. Mit sidste og inderligste ønske skal da være, at ingen må komme til at opleve en tredje!

Ejner Andreas Nielsen

Ågerup i januar 1980

Lidt om min postgerning.

Det var lidt af en tilfældighed, jeg kom til postvæsenet, idet man den 1. maj 1929 begyndte at sende post fra Roskilde postkontor med rutebilen til Ågerup. Turen blev gjort lidt kortere, da Slæggerup forblev under Hedehusene postkontor.

Med anbefaling af det daværende sogneråd blev jeg antaget på Ågerup - Hvedstrup ruten samt nogle steder på Herringløse mark og et sted på Gundsølille mark. Turen var skåret ned til 20 km., (10 km. markveje) og skulle besørges på 4½ time med 1 kr. i timen, det var jo ikke meget, så jeg måtte jo se mig om efter lidt andet arbejde, og da min kone var meget flittig til at sy for en forretning i Roskilde i mange år, kunne det lige løbe rundt. Turen blev langsomt lidt større, og time-lønningen steg vel også lidt, og da jeg i 1935 blev formand for sygekassen og også der tjente lidt, så det efterhånden lidt lysere ud, men så kom de meget strenge vintre i krigsårene, som jeg endnu har men af. Det meste af et års tid flere sygehusophold, men min kone hjalp mig utroligt i den svære tid og besørgede postruten med glans, det har jeg aldrig kunnet takke hende nok for. Det gjaldt om at holde daglønningen, for da jeg ikke var tjenestemand, fik jeg ikke noget fra postvæsenet. De første 2 år havde jeg heller ingen ferie, først det tredje år skulle jeg holde 6 dages ferie, men uden løn. Også dette blev med årene jo bedre. De sidste 6 år var turen blevet 7½ time med 28 km., og jeg kunne holde ferie med løn i 15 dage, men ak, jeg var nu kørt træt og måtte lade mig pensionere da jeg var 63 år. I årenes løb var jeg også kommet i bestyrelsen i alle de foreninger, der var i kommunen, så det var meget sjældent, der var en friaften. I alt mit foreningsliv blev sygekassen dog mit hjertebarn, og da jeg havde været formand i 30 år, fik jeg fortjenstmedaljen i sølv og var herefter i audiens hos Kong Frederik den Niende, det var en virkelig oplevelse.

Selvfølgelig havde jeg mange oplevelser som postmand dengang, hvor landpostbudet var et omrej-sende postkontor, alle ind- og udbetalinger var jo i rigtige menneskepenge, dog begyndte gårdmændene i de sidste år at indbetale med check, men herved blev det daglige regnskab jo også forøget en del.

Nu først lidt statistik: Jeg har således cyklet eller gået ca. 240.000 km., omsætningen i penge be-løber sig til ca. 19.200.000 kr. jeg har udfyldt et hav af blanketter, og i millionvis af frimærker har jeg slikket på. Der var kun få steder, hvor alt var klart til afgang, et sted var Brokilde mejeri, hvor-fra der bl.a. en dag blev sendt 61.000 kr., jo, det var mange penge i halvtredserne. Et andet sted var hos provst Nissen i Hvedstrup, og så lå der for øvrigt en cerut til mig hver dag.

Så husker jeg bl.a. på det omtalte Lindebjerg, det sidste sted på turen, havde manden en aftale med mig, hvis de en dag skulle bort, havde han forinden givet kørerne vand og roer, jeg skulle så give det sidste foder, der bestod af halm. Jeg husker også en efterårsdag, da konen var ene hjemme, at alle kørerne havde revet sig løs og var gået ind i roemarken. Langt inden jeg nåede dertil, kunne jeg

høre, at konen stod og skreg, som om hun havde en kniv i halsen. Jeg sagde til hende: "Så ti dog stille!" Og så fangede jeg køerne og fik dem ind i stalden.

En mand på Agerup Mark mod Slæggerup, hvor jeg også kom med hans daglige avis, han havde i øvrigt arbejdet sammen med min fader i Hedehusene grusgrave, ved sprængning af en sten mistede han den ene hånd og havde så fået en jernhånd, nærmest en klo. Alligevel kunne han næsten alt med den raske hånd med kloen til hjælp, men en lille ting kunne han ikke: han kunne altså ikke knappe skjorteærmet på den raske hånd. Derfor var det tit når jeg kom til ham om mandagen og der ikke havde været nogen hos ham om søndagen, han stak så hånden frem med disse ord: "Kan du ikke lige knappe den".

Så var der Karen Ans Kris, der boede hos sin søn, der skulle lære mig at slå sten, der havde jeg en aftale med sønnen Jørgen de sidste år mens hun levede. For at han kunne komme på arbejde, lavede han først kaffe til, som hun fik på sengen, lagde brændsel i kakkelovnen, så skulle jeg bare sætte en tændstik til, når jeg kom. Hvis jeg så ikke kom lige til tiden, råbte hun så højt så det skingrede med det samme, jeg åbnede døren: "Hvor bliver du af, din toss', jeg har ventet dig så længe".

Så var der Inger Jørgen Lars, hun boede ene, hun havde først brækket lårbenet, men var kommet over det. En dag jeg så kommer, var hun faldet lige ved trappestenen og kunne ikke rejse sig. Jeg fik hende op at stå og hun sagde ganske rolig: "Ja, nu er armen brækket". Jeg måtte jo sørge for en læge, men det skulle blive meget værre tredje gang. Jeg kom og så hende ligge på knæ ved den udestående vandhane som en lysende fakkell, jeg hældte en spand vand over hende. Imidlertid kom smeden til, han tog en dyne for om muligt at slukke ilden, men hun faldt helt sammen mellem hænderne på os, vi troede hun var død. Men da ambulancefolkene bar hende ind i ambulancen, sagde hun: "Ja, det var jo det spritapparat, farvel alle sammen". Det syn glemmer jeg sent.

Jeg kommer nu til Kirsten Slagter, hun var også blevet enke, men en datter og svigersøn boede nu hos hende og datteren tog sig kærligt af hende. Alligevel, på grund af sygdom, hadede hun datteren. Bl.a. skældte hun hende ud for en luder. Så en dag jeg kom, der sad Kirsten ude i gården på en jordbunke med en stor kniv i hånden og ville stikke den i datteren, hvis hun kom hende nær. Datteren Karen bad mig om hjælp, jeg gik hen til hende og sagde: "Det er alt for koldt at sidde der, vi må hellere gå ind". Det indvilligede hun i, og jeg fik hende ind og hun fandt sig roligt i at jeg afvæbnede hende. De sidste par år hun levede, lå hun i sengen og var blevet lidt mere rolig, men Karen fortalte mig siden, at hun en aften råbte: "Hent Ejner, for han er nemlig min advokat". Meget mere kunne fortælles, men var vintrene strenge, så når solen igen med sommeren kom, nød jeg til gengæld meget naturen og syntes, at jeg havde et herligt liv i det job, der blev min livsgerning.

Fra min mangeårige sognerådstitid var jeg i megen kontakt med de gamle her i byen. Det var således i begyndelsen at de gamle selv skulle hente deres beskedne aldersrente i Gundsølille, der kun blev udbetalt hver tredje måned. Jeg fandt derfor på når vi havde sognerådsmøde at tage aldersrenten med hjem, og havde den med til dem dagen efter på min tur, hvad de selvfølgelig var glade for, og

så udfyldte jeg også deres selvangivelser. Jeg havde også et særdeles godt forhold til alle beboerne på min rute. Det gav sig udslag i, at jeg fra samtlige beboere modtog gaver både til mit 25 års jubilæum, vores sølvbryllup, min 60 års fødselsdag og ved min afsked som postmand.

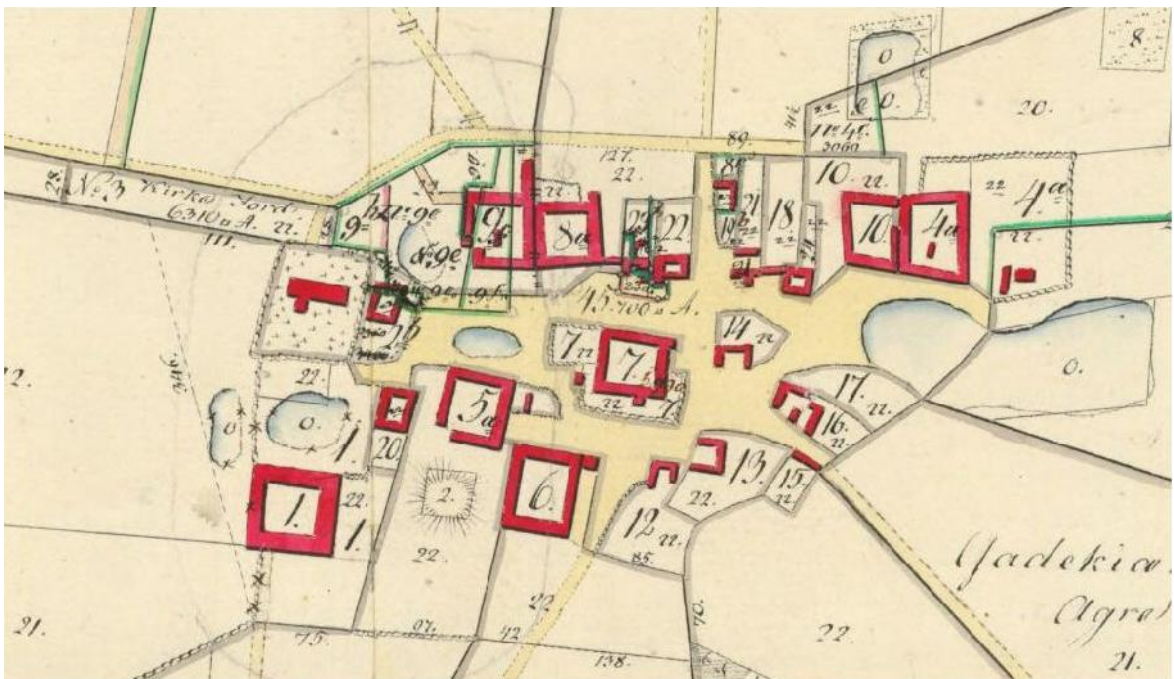
Den første udstykning i Ågerup af jorden fra Højgård set fra Kildemosen

Og kigget fra samme sted nordpå mod Gundsølille

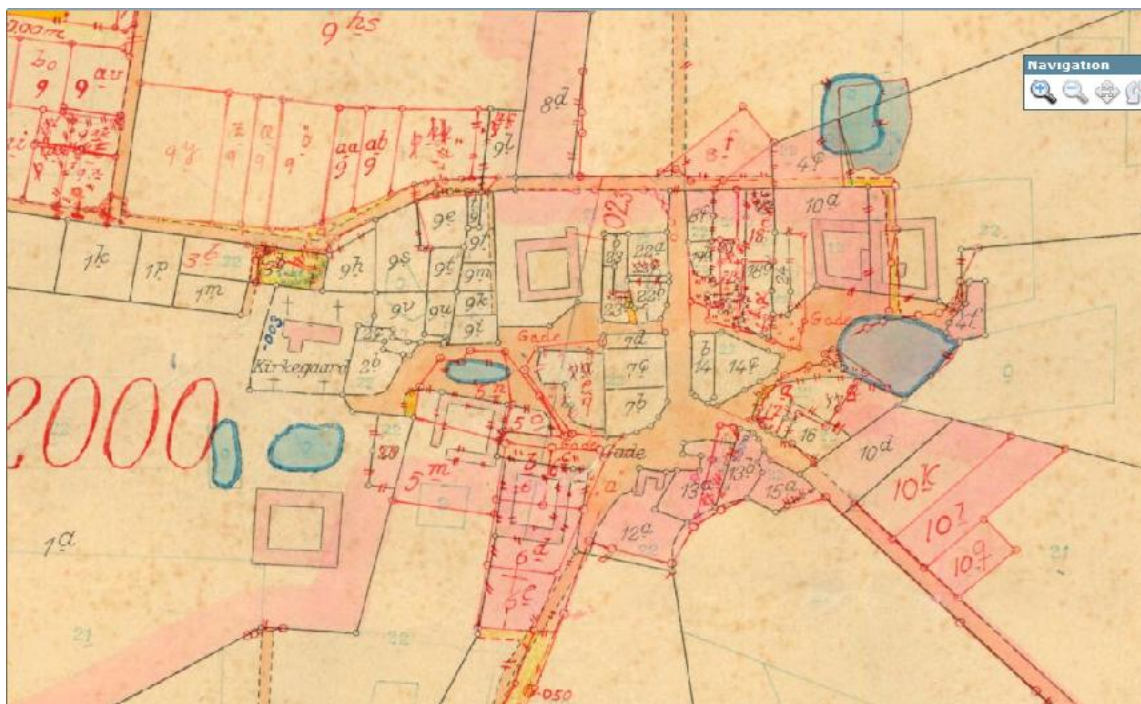

Ågerup 1799

Matrikelkort over Gl. Ågerup, 1878.

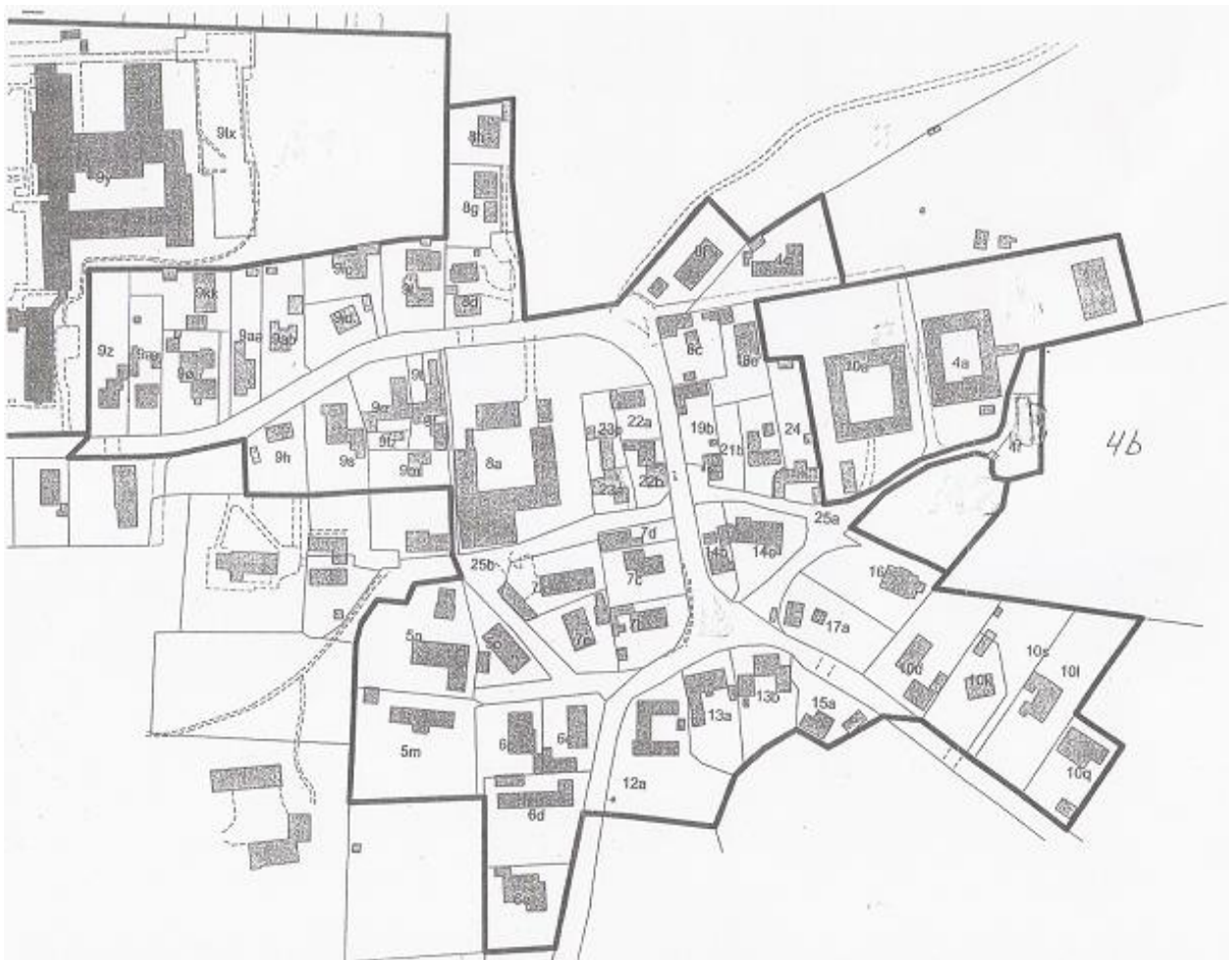

Matrikelkort over Gl. Ågerup 1950. På begge kort ses den nuværende branddam på matr. 4a, de forsvundne på byjorden med tingsten, mellem kirken og sognegården og ved Kirkestræde.

Ågerup i dag

Moderne matrikelkort over Ågerup. Ejner Nielsen boede på matrikel 23a. 4c er den ene af de gamle smedjer, den anden lå på matrikel 16, inden den flyttede til nabogrunden på Ågerupvej. 4a er Syltagergård, som Ejner omtaler som den største gård. Lige nord for den og uden for kortet lå det nedrevne rytterhus. Jordmoderhuset er matr. 8c. Matr 22 er det gamle tømreværksted. 23a er den gamle høkerbutik og Ejners hjem gennem 40 år.

Bukkehøjgård og Syltagergård, 1937

Bukkehøjgård med Smededammen (nu byjorden) i forgrunden. Årstal ukendt, men formentlig slutningen af 1800 tallet.